

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Nr. 1545/1923.

Circulară

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din dieceza Aradului.

Dela Sf. Sinod al Sf. Biserici autocefale ort. române din București cu Nr. 125 din 1/18 Mai a. c. am primit următoarea adresă:

„Prea Sfințite“.

Este cunoscut Preasfinției Voastre, că Sf. Sinod a hotărât după propunerea noastră, înființarea unui institut biblic, în scopul de a tipări Sf. Evanghelii, cărțile din Testamentul Nou și alte scrieri de cuprins moralizator și pentru combaterea sectelor religioase și ale răspândi în popor, în broșurele mici și eftine, pentru apărarea și întărirea credinței noastre strămoșești.

Pentru realizarea acestui scop, având nevoie de un fond din care să se poată tipări asemenea broșuri, sa strâns deja suma de 100.000 Lei din oferirea salariului pe o zi a preoților din vechiul regat și alte contribuțiuni benevole, iar Onor. Minister al Cultelor și Artelor a prevăzut pe anul c. suma de 750.000 Lei, dar spre a porni cu succes lucrările, trebuie azi sume mari.

Spre a putea spori acest fond, care este neîndestulător față de scumpetea hârtiei și a tiparului și a se începe tipărirea lucrărilor deja aprobate de Sf. Sinod trebuie fondul sporit mereu. Astfel Sf. Sinod în ședința din 11 Decembrie (28 Noembrie) 1922 a decis:

1. Ca P. P. S. S. Chiriarii din toată țara să fixeze câte o zi, în care să se adune disc în toate bisericile din eparhie pentru fondul Institutului Biblic.

2. Ca P. P. S. S. Chiriarii să ordone ca toate conferințele preoțești să dispună, ca preoții de pretutindeni să ofere leafa pe o zi pentru acelaș Institut. Asemenea se va urma și cu consiliile economice ale mănăstirilor, cari au averi ca și ele să distineze o sumă potrivită pentru Institutul Biblic.

3. Ca P. P. S. S. Chiriarii să decreteze

pentru acelaș fond pe toți cei ce solicită dispense de căsătorii, de înmormântări cu preoți la caz de sinucideri și tasele încasate se vor trimite Sf. Sinod.

Sf. Sinod a făcut și un statut pentru funcționarea Institutului Biblic, care sa trimis P. S. Voastre cu adresa Nr. 206/1922 și a ales un comitet de editură și altul de administrație care sunt puse sub conducerea P. S. Episcop Nicodim al Hușilor.

Pentru satisfacerea celor hotărâte de Sf. Sinod în scopul sporirii fondului Institutului Biblic, arătate în cele trei puncte de mai sus, Vă rugăm să binevoiți a lua cuvenitele dispozițiuni, fiind în interesul Sf. noastre biserici și în folosul poporului, de a se răspândi cât mai curând și cât mai multe broșuri moralizatoare și de combaterea sectelor religioase, care inundează orașele și satele cu tot felul de broșuri încât o amănare a propagandei noastre este în paguba credinței ortodoxe.

Nădăduim, că toți Chiriarii vor stărui cu toată energia executarea acestei hotărâri a Sf. Sinod. — Președinte, Mitropolit Primate: Miron.

În baza acestei adrese dispunem, precum urmează:

1. În ziua Adormirii Prea Curatei 15/28 August a. c. în toate bisericile să se poarte un tas pentru fondul Institutului Biblic, iar banii adunați cu acest tas să se trimită Consistorului prin oficiul protopopesc pe lângă raport până cel mult în 1/14 Septembrie a. c.

2. Din retribuțiunilor preoților pe trimestrul 1 Aprilie — 30 Iunie a. c. Administrația Cassei Consistoriale va avea să detragă dela fiecare preot salariul pe o zi din suma de plată primită dela Stat pe baza statutului general. De sine se înțelege că detragerea se va face și din salariul preoțesc al protopopilor pe baza aceluiaș stat general.

3. Având în vedere interesul sf. noastre biserici și folosul poporului ce se urmărește prin Institutul Biblic, Onorata Preoțime va atrage de timpuriu atențiunea credincioșilor de pe amvon asupra scopului acestui Institut îndemnându-i ca cu ocaziunea purtării tasului

în sfi biserică fiecare credincios să-și facă datoria cu prissosință oferind de bună voie sume cât de mari, ca să se poată executa cât mai curând hotărârile Sf. Sinod.

Se primesc și alte contribuțiuni benevole.

Arad, din șed. cons. a sen. bis. ținută în 27 Maiu — 7 Iunie 1923.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcopul Aradului.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza ort. română a Aradului ținute în sesiunea ordinară a anului 1923.

Ședința I.

S'a ținut la 28 Maiu (10 Iunie) 1923. la orele 12¹/₂ p. m. în sală festivală a Internatului de fete.

Președinte: Preasfinția Sa Domnul episcop diecezan Ioan I. Papp. Notar: Dr. Eugen Costina.

Nr. 1. După asistarea la Sfânta liturghie, împreună cu chemarea Duhului Sfânt, deputații sinodului se întrunesc la oara și în localul arătat mai sus, unde P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp, — fiind prealabil invitat de o deputație emisă de Sinod constătoare din Domnii: Ioan Georgea, Titus Margineanțu și Iosif Moldovan, — ocupând locul prezidial, deschide sesiunea prin următorul cuvânt ascultat cu plăcere și cu aplauze vii.

(Vezi „Biserica și Școala“ Nr. 23/923.)

Nr. 2. După cuvântarea P. S. Sale Domnului Episcop diecezan Ioan I. Papp, ia cuvântul domnul deputat sinodal Dr. Cornel Iancu felicitând pe Preasfinția Sa din încredințarea și în numele Sinodului cu ocaziunea aniversării jubileului de 20 de ani a păstoririi sufletesti, ca Episcop a diecezei Aradului. Arată meritele neperitoare ale muncii Sale pe toate terenurile, mulțămindu-i în numele Sinodului pentru munca rodnică depusă în serviciul culturii neamului românesc prin îngrijirea bisericii și a școlii, prin realizarea și înființarea mijloacelor trebuincioase, prin împăcarea sufletelor divergente, dorindu-i totodată, ca bunul D.-zeu să-i dăruiască viață îndelungată, ca și pe mai departe se poată conduce dieceza Aradului în spiritul în care au condus-o timp de 20 ani, ca un părinte adevărat.

Întreg Sinodul eparhial, prin sculare și aplauze îi face ovațiuni călduroase.

Pr. Sf. Sa vădit emoționat, mulțamește sinodului pentru călduroasele ovațiuni și urările de bine, ce i s'au făcut.

Nr. 3. Conform §-lui 3. din Regulamentul afacerilor interne, Prezidiul provoacă pe deputatul Dr. Ștefan Cioroian și Dr. Eugen Costina, se îndeplinească oficiul de notar.

Numiții își ocupă locul la masa prezidială.

Nr. 4. La ordinul Prezidiului se citește lista deputaților constătându-se, că sunt prezenți 37 deputați și anume:

Dr. Dimitrie Barbu, Teodor Baniciu, Petru Băran, Dr. Eugen Beleş, Iuliu Bodea, Dr. Teodor Botiș, Dr. Teodor Burdan, Dr. Ștefan Cioroian, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Ioan Chera, Dr. Eugen Costina, Ascaniu Crișan, Dr. Sabin Dan, Dr. Ioan Doboșan, Adam Groza, Dr. Aurel Grozda, Dr. Cornel Iancu, Dr. Sever Ispravnic, Petru Ionașiu, Procopie Givulescu, Ioan Georgea, Cornel Lazar, Mihai Luceția, Fabrițiu Mănoilă, Iosif Moldovan, Dr. Iustin Marșieu, Titus Margineanțu, Mihaiu Păcățian, Adrian Perii, Ioan Popoviciu, Florian Roxin, Gherasim Sârbu, Dr. Patriciu Țiucra, Gheorghe Ugliș, Traian Vășian, Iuliu Putici și Constantin Lazar.

Prezidiul constată, că deputații sunt de față în număr recerut spre a putea aduce concluse valide.

Nr. 5. Prezidiul prezintă următoarele esibite întrate la sinodul eparhial:

1. Raportul general al Consistorului plenar despre activitatea sa în anul 1922.

2. Raportul delegațiunii emisă pentru regularea afacerilor de despărțire ierarhică.

3. Raportul Consistorului, prin care înaintează concluzul sinod. eparhial din Oradea-Mare Nr. 51. și 52. relativ la împărțirea fondurilor comune.

Se predau Comisiunii organizatoare.

4. Raportul general al Consistorului, ca Senat bisericesc, despre activitatea sa în anul 1922.

5. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, despre vizitațiunile canonice ale Preasf. Sale Domnului Episcop în anul 1922.

6. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia îngrijirii sufletesti a credincioșilor noștri din spitale, azile și penitențiare.

7. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia prevederii parohiilor vacante cu preoți prin aplicarea de învățători.

8. Raportul special al Consistorului, ca

Senat bisericesc, în chestia prevederii garnizoanelor militare cu preoți stabili.

9. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc în chestia urcării pașalului de participare al preoților la conferințele preoțești.

10. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia majorării dotației preoțești.

11. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia stipendierii de tinări la facultățile teologice.

Se predau Comisiunii bisericești.

12. Raportul general al Consistorului, ca Senat școlar, despre activitatea sa în anul 1922.

13. Raportul special al Consistorului plenar cu privire la scrierea istoriei școalelor noastre centrale (Școala normală și Teologia.)

14. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, relativ la învățământul religios în școlile de Comerț.

15. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia statificării și detașării învățătorilor confesionali.

16. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia învățământului religios în școlile secundare.

17. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia secretarilor.

18. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar în chestia școlii normale confesionale din Arad.

19. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia locuințelor și pământurilor învățătoarești.

20. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia inspecțiunii învățământului religios din eparhie.

Se predau Comisiunii școlare.

21. Raportul general al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre activitatea sa în anul 1922.

22. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, în chestia reasigurării edificiilor diecezane.

23. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre cenzurarea socoților sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog.

24. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre vinderea intravilanului din Arad, strada Lövész No. 1.

25. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre starea fondurilor și fundațiilor la finea anului 1922.

26. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre cenzurarea socoților

și preliminarilor comunelor bisericești în anul 1922.

27. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre împărțirea fondurilor și fundațiilor diecezane între eparhiile Arad și Oradea-Mare.

28. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre administrarea Bibliotecii și Tipografiei diecezane.

29. Bugetul Consistorului pe anul 1923. Se predau Comisiunii epitropești.

30. Cererea credincioșilor din Recaș pentru concesiunea de colectă în scopul zidirii unei biserici.

Se predau Comisiunii petiționare.

Nr. 6. Prezidiul prezintă cererile deputaților: Vasilie Goldiș, Axentie Secula, Dr. Cornel Ardelean, Dr. Teodor Babuța, Dr. Liviu Luțai, Dr. Paraschiv Licareț, Emanuel Ungurean, Traian Suci, Dr. Gheorghe Crișan, Antoniu Mocioni, pentru concediu pe durata întreragă a sesiunii sinodale de acum.

Concediile cerute se acordă.

Nr. 7. Constatându-se, că în comisiunea organizatoare a devenit 2 locuri vacante; iar în comisiunea epitropească un loc vacant, Prezidiul roagă venerabilul Sinod, se îndeplinească locurile aceste prin alegerea noilor membrii.

Sinodul alege cu unanimitate pentru locurile vacante în comisiunea organizatoare pe deputații: Dr. Teodor Burdan și Dr. Ioan Doboșan, iar în comisiunea epitropească pe deputatul Florian Roxin.

Terminându-se prin aceasta agendele ședinței prime, Prezidiul anunță proxima ședință pe 29 Maiu (11 Iunie) 1923, la oarele 9 a. m., când va urma la ordinea de zi:

Referata Comisiunii organizatoare, bisericească, școlară și epitropească.

Cu aceasta ședința se ridică la oara 1¹/₂ d. m.

Acest protocol se cetit și verificat în ședința a III. din 29 Maiu (11 Iunie) 1923.

Ioan J. Papp

Dr. Eugen Costina

Episcop, președinte.

notar.

„Cercul religios Mândruloc” întrunit la Ghioroc.

Când am lăsat și cea din urmă comună, soarele era sus de vr'o câteva sulți, și cum privim din trenul electric care luncă ca un uriaș șarpe, frumusețea perspectivei ne răpește: pe un cer albastru senin se oglindesc dealurile vânății a-le vestitei noastre podgorii, iar la poalele lor se înșiră satele noastre,

În mijloc cu Ghiorocul, din care trei turle a-le bisericilor creștine se înalță scâldate de razele strălucitoare a-le soarelui.

În piața comunei un furnicar de oameni, sosiți din diferite direcții, c'apoi din acest centru să plece care cătră capitala județului, alții cătră casă sătui de sgomotul neobișnuit al orașului, ori terminate aface-urile de ordin material, oamenii își văd mai departe de lucru. În cincisprezece minute cât zăbovesc aci trenurile cu transbordarea, cunoșcții își strâng călduros mâinile, în scurte cuvinte se istorisese întâmplările, dar mai pre sus de toate interesează soartea vinurilor înmagazinate în răcoroase pivnițe fără sperate de a-le mărita, mai vârtos că le calcă în urmă o bogată nouă recoltă. Dat signalul, toate trei trenurile pleacă în direcția lor, ș'apoi rămâne goală piața și gol în multe inimi...

Ne-am trezit singuri noi, preoții, sosiți pentru cercul religios, iar apoi ne întimpină figura părintelui *Romul Văftian*, care amăsurat obiceiului de aici și de aiurea, nu poartă pălărie, din considerațiuni igienice — zice sfântia sa. O fi, poate, înse colegii spun că a prea mică parohia, mică valuta, dar prea mari prețurile pentru fazonatele noastre pălării preoțești. În fine respectăm convingerile igienice a părintelui și ne îndreptăm cătră biserica noastră, zidită imediat lângă piață, pe șoseana ce duce cătră Radna.

Biserica își are-istoria sa. Ca toate orașele și centrele mai însemnate și cu o circulație mai mare, așa și Ghiorocul și-a avut pe macedonenii săi români, plasați aici ca singurii comercianți. Vorbind ei și limba grecească, românii noștri i-au zis „greci” ș'apoi acest nume, sau aceasta numire s'a generalizat în limba poporului asupra tuturor comercianților, fie fi fost ei de ori-ce naționalitate. De aici a rămas noțiunea de „grec”, identică cu neguțătorul, sau comerciantul. O mână de oameni, stăpânind ei comerțul de aici, repede s'au înstărit și ca buni credincioși, mai nainte cu două sute de ani, au zidit biserica ortodoxă pe seama lor și a românilor ortodocși de baștină. Nu vor fi fost număroși românii noștri nici atunci, pentru că biserica nu e mare, potrivită numărul de aproape cinci sute de suflete.

În sufletul meu fac reflecții asupra trecutului și mă gândesc, că odinioară, de mult, foarte de mult, când „Tata Trăian” ne-a așezat aici și a pus temelie „Daciei Felix”, acestea dealuri și văi, lor le-a dat în stăpânire. — Acum mi-se umple inima de jale când constat că urmașii cu casele lor umile stau la marginea satului și cu vilele la marginea pădurii, în urma opresiunii stăpânilor truși de ieri-olaltăieri cari mereu au deposedat acest popor aici ca și în celelalte sate de bogățiile acestor plaiuri binecuvântate de Dumnezeu. Fără îndoială,

vor fi contribuit și păcatele proprii a-le populației recunoscute acum târziu când cu greu poți îndrepta lucruri bine îngrădite în favorul elementului fost dominant și a tuturor veneticilor cari ziceau pe o coardă cu ei. Azi aceștia se resfață în casele, adevărate palate, din mijlocul viilor bine cultivate, iarăș de mâna românului ajuns slugă la boerii unguri și ovrei. În centrul satului, în piață nici o zidire în mâni românești, afară de complexul de zidiri de lângă biserica noastră ortodoxă durate de românii macedoneni, cari sperăm, să le moștenească aceasta biserica.

Din zece preoți căți suntem în acest cerc religios, șapte ne-am prezentat ca să împlinim nu numai obligamentele din regulă, ci mai vârtos să ridicăm moralul acestui popor prea puțin băgat în seamă și care în timpul îngrozitoarei drame când pâne cerșa dela stăpânitori, a fost umilit în modul cel mai josnic, trimitându-l să pășuneze iarba câmpului, dacă e flămând. Am venit aici să înalțăm și înviorăm sufletelor obidite de atâtea umiliri, să le trezim conștiința lor amorțită de atâtea suferințe și batjocuri și să le încurajăm inimile pentru vremuri mai bune ce o să vină, negreșite să vină.

Liturgia pontificată de preotul *Iancu Ștefanuș* președintele despărțământului, în sobor cu toți preoții să celebrat solemn, iar răspunsurile liturgice le-au dat școlarii sub conducerea învățătorului nostru confesional. Deși anunțată întrunirea cercului religios în ziua de 2 Iulie nou, sârbătoare locală pentru scutirea viilor de grindină, n'am putut constata un acces mai pronunțat al poporului la sfânta biserică, deși pentru binele lui am ostănit. Nu ne lăudăm întru ostăneala noastră, dar aflăm de bine să accentuăm, că *altă creștere* și *„altă îndrumare”* din partea celor chemați necondiționat va schimba aceasta indiferență și va potența dragostea pentru așezămintele noastre bisericesti culturale.

După priceasnă preotul *Iancu Ștefanuș* a rostit o predică reușită despre muștrarea noastră prin nerodirea pământului, cum odinioară au fost muștrați iudovii din testamentul vechiu pentru necredința lor. Cuvântarea a făcut cea mai bună impresie, ținând nemișcați pe credincioși și privind drept la orator să nu scape nici un moment nici auzului din instructiva cuvântare ilustrată cu o mică istorioară din viața sătenilor noștri.

După sfânta litughie s'a ținut parastas pentru eroii satului și litie la vii, stropit cu aghiasmă aici pe credincioși și înalțând rugăciuni la treptele tronului ceresc pentru scutirea rodului viilor de tempești.

Re'torși la sfânta biserică și împlinind noi celea duhovnicești, ne-am întrunit la o modestă masă în școală, pentru arangierea căreia a depus o lău-

dabilă silință doamna soție a unui învățător al nostru. Aici, fiind de față și vr'o câțiva credincioși, s'au rostit cuvântări, în cari s'a accentuat necesitatea pentru îndrumări pe seama poporului, să se trezească la realitate, să-și deschidă ochii și să vadă că optzeci de procente din neamul nostru nu putem rămânea tot plugari, ci înflorirea noastră și a țării va urma îmbrățișând fii noștri mai ales comerțul și industria.

Precis la orele trei și-a început în școala confesională, conferința sa învățătorul *Nicolae Cristea*, despre poezia populară. Promite că vine în reprezentanța Asociației învățătorilor, a revizoratului județan și ca învățător care atâția ani îndelungați s'a închinat aceluiaș altar la care am înălțat rugăciuni astăzi. Astăzi trebuie să recunoaștem, că toate acele genii poetice cari au creat poeziile clasice și populare au fost profesii zilelor glorioase, cari le trăim noi astăzi, vrednici de admirația noastră.

crare ca o colaaorare la opera măreață ce și-a luat-o în program preoțimea neamului nostru.

Preotul *Iancu Ștefănuț* a dat într'o cuvântare documentată instrucții pentru o economie mai națională iar preotul *Valeriu Felnean*, într'un graiu popular a scos în evidență importanța comerțului și industriei spre cari trebuie îndreptat poporul nostru, pentru că ele ambele în mâinile omului înțelept sunt plug de aur.

Pentru ostenele noastre am fost recompensați de recunoștința poporului, eare se poate concentra în următoarele cuvinte adresate mie de primarul comunei:

— Părinte! Dacă nici după aceste frumoase cuvântări și îndemnuri nu se va îndrepta poporul acesta atunci nu mai este mântuire pentru el.

Am reflectat că noi nu ne perdem nădejdea și în anul următor iarăș vom veni, dacă Dumnezeu ne va da sănătate.

În conferința noastră intimă ținută imediat, s'a făcut o recenziune asupra momentelor mai însemnate s'a exprimat recunoștința tuturor cari au contribuit la opera de regenerare în această comună copleșită de străini și subjugată economiceste populația noastră de acești venetici fără scrupul.

Preoțimea din acest cerc religios are voința inflexibilă și persistentă, scop predominant în viața sa pastorală, ca prin întrunirile sale în cercurile religioase să facă propogandă pentru o viață creștinească superioară, pentru ridicarea moralei în rândurile populației noastre dela sate, fără de care nu este viață, sau dacă este, nu este pentru înaintarea ei culturală fără care nu este progres și ca o comună al tuturor dorințelor: realizarea solidarității noastre naționale pentru binele și mărirea patriei!

Raportor.

Ziua eroilor în Șoimoș.*)

Cu cât ne îndepărtăm mai tare de locul de care ne leagă oarecari amintiri, cu atât ni-se revoacă tot mai mult în memorie acele momente plăcute, și cu cât trece timpul, tot mai mult am dori să revină iar, ori că ne dorim să mai retrăim odată, ori să revedem iar acele locuri. Așa este și cu ziua eroilor. Par' că din an în an ne place să ne reamintim tot mai mult zilele, cari ne-au dat această sărbătoare. Și când ne revin în memorie acele vremi apuse, în ziua eroilor, din an în an, ni-se umple sufletul de venerațiunea ce trebuie s'o dăm acelor, cari prin moartea lor, ne-au câștigat nouă celor de azi și mâine, zilele fericite în cari trăim și pe cari le prevedem.

Noi cesti de aici, ne-am ales un loc de închinare în ziua eroilor. Închinarea noastră din acest an a fost pătrunsă de mai mult farmec, fiindcă a fost sprijinită și de elevii și elevele școalelor secundare din Lipova, însoțiți de prea iubiții lor domni profesori.

Avizați mai dinainte, că vor sosi în această zi, ca serbarea ce trebuie s'o țină la școală, să o serbeze în mijlocul poporului nostru și a tuturor elevilor școalei de sub conducerea dlor, am făcut toate pregătirile, ca cinstea ce ni-se face s'o răsplătim după cuviință. Așa fiind și poporul avizat de mai înainte, a grăbit cu mic cu mare spre sfântul locaș, unde se săvârșeă serviciul divin. Pela jumătatea serviciului, sosesc și școlile. Așezându-se fiecare la locul designat, în cea mai mare ordine, la priceasnă au umplut de cea mai adâncă pietate sufletul credincioșilor, cântând „*Imnul religios*,” care cântare a făcut să curgă lacrimi din ochii publicului adunat la rugăciune.

Terminată Sf. liturghie, am ieșit cu litia — însoțiți de iubiții noștri oaspeți — la locul istoric din comuna noastră. *E istoric pentru că în ziua de 11/24 Martie 1919* armata bolșevicilor unguri retrăgându-se au împușcat pe un ofițer și un soldat francez, cari își făceau datoria de păzitori ai populației, care eră maltratată de „poporul fărădelege.” *Din aceea zi începând, locul unde ei au căzut, a devenit locul nostru de închinare, în ziua eroilor.*

După sfințirea și stropirea cu apă sfințită a poporului s'a făcut parastas pentru cei doi francezi, frați ai noștri și pentru fiii comunei noastre „cari au căzut în luptă, desrobindu-ne pe noi.” Foarte bună impresie a făcut asupra tuturor, că cântările parastasilui au fost susținute și de dnii prof. T. Sela-jean și S. Crăciunescu, cari prin *participarea activă la cântările sfinte*, ne-au dat să înțelegem, că dacă s'au angajat la catedre mai înalte, decât aveau mai înainte *nu și-au uitat trecutul, ci cu plăcere și-l reamintesc; nu s'au angajat numai pentru a ajunge la slujbe mai înalte, ci ca să poată servi tot mai mult neamul, care are lipsă de ei; au luat parte activă la cântare, pen-*

*) În lipsă de spațiu, acest articol apare cu întârziere.

truca să fie pildă vie și altora, cari cantă să se despartă de finta care ne conduce la armonie și prosperare.

La finea parastasului scrisul am ținut elevilor și poporului o scurtă cuvântare, prin care le-am arătat cât de scump ne este nouă locul unde suntem și cât de scumpă trebuie să ne fie tuturor amintirea acelora, cari s'au jertfit pentru noi. După scurta mea cuvântare corul elevelor a cântat Marseillaise.

La apoi cuvântul dl N. Lăpădat, prof. la școala de comerț, care talmăcește elevilor și publicului adunat întreitul înțeles al serbării noastre, zicând, că ziua de azi pe lângă însemnătatea ei din trecut se înalță azi și prin serbarea în toată țara, a așezării în mormânt a „Eroului necunoscut,” luminând poporul, că pe cine sărbătorește țara, când așează în mormânt pe acest erou necunoscut. „*Loc de închinare ne va fi tuturor celor de azi și mâine mauzoleul acestui fiu necunoscut al neamului nostru, în fața căruia trebuie să ne plecăm capetele și să ne vărsăm lacrimile.*” „Ca să arătăm că și noi cei de aici considerăm de al nostru „Eroul necunoscut” și că venerăm întrânsul idealul doririlor noastre seculare, timp de două minute să păstrăm adâncă tăcere.” La orele 11:58, la auzul acestor cuvinte, poporul electrizat de însuflețirea cunoscută a dlui profesor, stă în nemișcare și parcă vedeai cum fiecare este dus departe cu gândul, pela cele fronturi n'ări streine pe unde au umblat și unde zac trupurile acelora, a căror amintire o serbăm. Terminate aceste, corul tinerimii întonează mai multe cântări naționale, iar noi ne-am îndreptat spre casă, ei însă au rămas să ia masa împreună în liber.

După masă pela orele 3 — după ce au făcut și o mică excursiune prin regiunile noastre frumoase — cu toții s'au adunat înaintea bisericii și școlii, unde a decurs a doua parte a serbării. S'a deschis cu „Imnul regal,” care a fost ascultat cu multă atențiune din partea publicului. A urmat apoi cuvântarea ocazională a dlui prof. de religiune V. Debău, după cum urmează:

Stimați colegi! Iubiți elevi! On. oaspeți!

„Mântuitorul nostru Isus Hristos a venit în lume mânat de dragostea cea mare ce a avut-o către oameni: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe unul născut fiul său l-a dat, ca tot cel ce crede întrânsul să nu moară, ci să aibă viața vecilor.”

Tot ce a învățat El, tot ce făcea, pornea din nesfârșită iubire către omenimea sătoasă și suferindă. Cu aceasta dragoste pentru lume a mers El chiar până la jertfirea de sine pe cruce. El a vîlt, ca toți să formeze o împărăție a dragostei, în care totul să se săvârșească după impulsul ei: Și ca atare El a recomandat iubirea, ca semn *distinctiv* pentru apostoli și toți credincioșii Săi zicându-le: „Atunci vă v'a cunoaște lumea, că sunteți învățăcei ai mei, de ve-ți avea dragoste între voi.” Și acești vrednici urmași ai Mântuitorului au înțeles perfect cuvântul învățătorului lor, căci

din toate cuvintele și faptele lor nu respiră, decât dragostea către Dumnezeu și către oameni.

Și cât de frumos vorbesc unii din apostoli despre acest minunat dar ceresc! Sf. Ioan evanghelistul numit și apostolul dragostei, nu vorbește în epistolele sale, decât despre această virtute și la adânci bătrânețe cere ucenicilor săi să-l ducă în mijlocul credincioșilor spre a le zice aceste sublime cuvinte: „*Fiilor iubiți-vă unul pe altul.*” Iar marele apostol Pavel cunoscând însemnătatea cea mare a iubirii creștine, nu uită c vorbi adeseori despre această iubire, iar în ep. I. Cor. îi face un adevărat imn de laudă prin cuvintele: „*De așa vorbi în limbi îngerești, dar iubire nu am, nimica nu sunt.*”

On. oaspeți! Biserica noastră dreptmăritoare, prăznuiește azi îndoită o sărbătoare. Înălțarea Domnului la cer, sărbătoarea bisericească și ziua eroilor, sărbătoare națională. Mântuitorul Hristos după strălucita sa înviere, s'a arătat la diferite ocaziuni învățăceilor Săi vorbindu-le despre împărăția lui Dumnezeu, întemeiată de El și pe care aveau s'o lățească peste tot pământul.

„Precum m'a trimis pe mine Tatăl și eu vă trimt pe voi — zice apoi sa înălțat la cer „și voiu rugă pe Tatăl și alt mângăitor voiu trimite vouă, care să rămână cu voi până la sfârșitul vremurilor.” Și acești apostoli și urmași ai Lui sub asistența Duhului Sf. au vestit împărăția lui Dumnezeu până la marginile pământului! Învățătura nouă a Mântuitorului nu se potrivea cu modul de cugetare a lumii vechi, din care cuuză vedem, că viața primilor creștini eră cât se poate de greă, erau supuși la diferite chinuri, erau arși de vii, îmbrăcați în rășină, le dădeau foc. Persecuțiunile se țineau lanț! Câți martiri și mucenici numără biserica, cari numai din dragoste curată față de învățăturile noi ale lui Hristos mureau cu zimbetul pe buze știind, că se vor împreună cu Mântuitorul! Astfel prin jertfa aceasta, mucenicii au făcut să se lățească învățătura nouă alui Isus și s'au lărgit hotarele împărăției dela un capăt al lumii, până la celalalt.

Tot mucenici ai neamului românesc și eroii a căror amintire o prăznuim noi azi!

Din cele mai bătrâne vremi, vitejia și moartea pentru patrie a fost socotită ca cea mai înaltă lege și cea mai sfântă datorință. La strămoșii noștri, când bărbații și fii erau chemați să lupte să-și apare patria, mamele le dădeau scutul cu care să apărau împotriva săgeților, ori loviturilor, cu cuvintele: „Ori cu acesta, ori pe acesta.” Cei învingători erau încununăți cu cunună de lauri și erau de toți laudați și stimați.

Istoria ne spune despre Ștefan cel Mare, când a fost învins de păgâni și a voit să scape, să-și mântuie viața între zidurile cetății, mamăsa nu i-a deschis poarta zicând:

„De ești tu acela, nu-ți sunt mamă eu,
Duce la oștire”

Peneș Curcanul, care a rămas singur din cei zece porniți deodată din Vaslui zicea:

„Ahi! Dare-ar Domnul să-mi îndrept
Această mână ruptă,
Să-mi vindec ranele din piept,
Iar să mă întorc la luptă.“

În 28 August 1916, când România-mică era înconjura de focul războiului și-a sunat cornul de alarmă, ca fiecare să-și apere sărăcia și nevoile și neamul. Au plecat vitejii flăcăi români la hotare, ca să-și împlinescă datoria către tron, țară și neam; în ploaia de gloanțe, în noroiul și umezeala șanțurilor de apărare dela hotarele țării, în viforul luptelor, pe creștele Carpaților, în desimea codrilor, pe drumurile desfundate ale Moldovei, Bulgariei și Galiției, au avut atâtea prilejuri de a se lăuda între necazuri, — cum zice ap. Pavel — și a reînălța în nădejdea care nu rușinează, ci îmbărbătează pe luptători și îi duce la biruință.

Ce-i mâna pe ei în luptă? Dragostea de neam lege și țară!

Ei au plecat dela vetrele lor și din odrăzlită brazdă a moșiei strămoșești, înarmați cu o puternică credință în Dumnezeu dreptății și cu ferbinte dragoste de neam, țară și lege. Ajunși pe câmpul de luptă s'au oșelit curând în năcazuri și au întemeiat virtuțile lor războinice pe însușirile atât de prețioase: Iscusință și nădejde. Aceste însușiri și virtuți au dat tuturor fiilor neamului nostru tăria de a putea face dela început adevăratele minuni de vitejie. Șelimbăurul, Ivan-gorodul, Oituzul, Mărești și Măreșești să-ți spună vitejia flăcăilor noștri! Cei ce au fost martori ai vitejiei românești, chiar streini fiind, au grăit fiecare cuvinte de preamărire a virtuților ostășești.

Faptele de vitejie nu se pot descrie, căci nu le-ar crede nimenea, aceste trebuiesc văzute. Ofițerii nu-și mai puteau reține soldații, românii voinici se aruncau ca niște lei asupra dușmanului și-l nimiceau, care cu baloneta, care cu patul puștii s'au chiar cu mâinile goale și mulți, foarte mulți își aflau moartea. Aceștia sunt eroi, a căror amintire o prăznuim noi azi.

Cari sunt învățămintele? O națiune trebuie să-și aducă aminte de oamenii săi mari, cari s'au jertfit pentru țară. Precum mucenicii, cari prin sângele lor vărsat pentru religiuinea creștină au făcut să răsară arborele mare al creștinismului, care sub ramurile sale cuprinde o lume întreagă, astfel și eroii noștri, cari cu sângele lor cald au udat câmpiile mănoase, de pe cari streinul le duce belșugul — vorba poetului O. Goga — au făcut România-are, în cuprinsul căreia noi toți fii săi ne simțim bine, să ne aducem aminte cu recunoștință de cei ce au sădit acest arbore mare, care ne adumbrește sub umbrele sale.

Cuvine-se ca în această zi de sărbătoare a înălțării Domnului, să înălțăm rugăciunile noastre ferbinti la tronul dzeesc și să cerem dela Dumnezeu, ca sufletul cu care s'au înălțat la cer să se sălășluiească în locul fericirii, iar trupurile lor, cari zac împrăștiate și zdrențuite în mormane de morminți să fie presărate

cu florile, cari exhală mirosul de viață dătător și nu florile îngrijirii acestor morminte scumpe și sfinte nouă tuturor.

Precum Hristos înălțându-se la cer a promis apostolilor Săi, că le va trimite alt Mângăitor ca să rămână cu ei până la sfârșitul veacurilor, astfel facem și noi promisiunea solemnă, că amintirea tuturor eroilor căzuți pentru întregirea neamului românesc o vom păstră ca o moștenire și o vom lăsa ca o moștenire și urmașilor noștri, pentru că „Eroii nu mor!“

Cuvântarea de mai sus a fost ascultată cu multă atențiune și răsplătită cu vii ovațiuni din partea publicului asistent.

S'au declamat apoi mai multe poezii din partea elevilor și s'au cântat mai multe cântări, cari se țineau lanț, dacă cerul cu stropii de ploaie adunători de roadă nu ne împrăștiă și nu puneă capăt serbării noastre.

În ploaia binevenită, directorul școlii T. Selajan în scurte cuvinte a mai amintit încăodată scopul venirii dlor aici: „Am venit la Dvoastră — zice — în-tâiu, nu pentruca să vă cerem ceva, ci să vă mulțumim, că dintre toate satele din jur, dvoastră sunteți aceia, cari ne-ați trimis mai mulți copii la școală. Copiii dvoastră, desdedimează, cu merinde sărăcioasă pe vreme bună și rea pleacă de acasă, ca să culegă învățăturile pe cari le dăm noi dascălii lor. Această cale oboșitoare o fac 8 ani de zile, în fiecare zi, deci să știți, că pânea câștigată prin școală nu se câștigă ușor, ci cu multă sudoare, deci școala trebuie cinstită și sprijinită din partea tuturor, ca astfel să-și poată ajunge scopul, să-și vadă roadele. Al doilea scop al venirii noastre aici este, că am voit să vă arătăm, că copiii dvoastră nu umblă înzădar la școală, am venit să vă arătăm să-i vedeți singuri, ce învățături primesc dela noi.“

Astfel s'a terminat ziua eroilor din comuna noastră și când fac această dare de seamă, nu pot să nu aduc omagiile mele — în numele parochienilor mei — onoratului corp profesoral, care înțelege, că na e de ajuns a-ți face datoria numai între zidurile școlii, ci lumina care se aprinde acolo, trebuie scoasă afară, ca să lumineze pe toți cei din jurul ei. Când sunt foarte recunoscător, pentru lumina ce au împrăștiat-o în comuna noastră încheiem cuvintele unui bătrân: „Acum știm noi ce prețuește școala! Acum vedem noi cât de bine e să poți învăța în limba maicii tale, că noi până acuma n'am mai auzit, nici văzut așa lucruri frumoase. Dumnezeu să-i trăiască, să ajungă să mai poată veni pe la noi, barem odată pe an!“

On. Redacție! O mică întrebare: În ziua eroilor nu se închid birturile? La noi nu s'au închis, deși oficios s'a adus la cunoștință celor competenți a le închide. Dacă nu se închid nici în această zi, v'ași ruga să-mi spunei, ca altădată să nu stric hârtie și să pierd vremea scriind acte oficioase. Dela început așa era porunca să se închidă, aș vrea să mă conving și eu acum, că la noi porunca numai se dă, iar nu se și îplinește! N'aș vrea să ajung în conflict cu birtașii din Șimoș.

I. Ghebeles, preot.

INFORMAȚIUNI.

† **Dr. Valeriu Olariu**, medic și profesor de igienă la școala normală și institutul teologic diecezan, fost medic primar al județului Caraș-Severin, a decedat în 2 Iulie n., în etate de 62 ani. La înmormântarea ce a avut loc în 4 Iulie, a luat parte întreg corpul didactic al institutului nostru. După sfârșirea prohodului l-au parentat parohul Alexie Popoviciu, pâr. Dr. Teodor Botiș, dir. sem. și Dr. Atanasie Brădean, medic primar al județului Arad. S'a așezat spre vecinică odihnă în cimitirul de jos.

Prin moartea medicului Dr. V. Olariu, frate cu regretatul protosincol și director sem., Dr. Iosif I. Olariu, s'a stins o viață laborioasă, închinată binelui oștelesc. Odihnească în pace.

Icoană reprezentând pe A. Șaguna. Dl profesor I. p. Dumitru Comșa, neobositul muncitor pentru luminarea neamului, a avut nimerita idee de-a pregăti, cu ocazia semicentenarului morții Arhiepiscopul și Mitropolitului Andrei Șaguna, un admirabil tablou în culori reprezentând pe marele nostru Arhipăstor în odăjdiile sale strălucitoare.

Institutul sibian de arte grafice al dlui Jos. Drot-leff, a făcut prin acest tablou în 9 culori, o lucrare desăvârșită care îi aduce deosebită cinste.

Tabloul, editat cu mari cheltueli și multă îngrijire de dl profesor D. Comșa, va fi o podoabă atât pentru casele preoțești, cât și pentru ale celorlalți intelectuali și ale țărânimii noastre.

Se poate cere de-adreptul dela editorul său, dl profesor D. Comșa în Sibiu, precum și dela Librăria Arhidiecezană. Prețul 50 Lei.

La Internatul diecezan de fete se angajează o dsoară ori doamnă română ca pedagogă.

CONCURSE.

Nr. 1611—1923.

Pentru îndeplinirea postului de *profesor de religione la școala normală de băieți* a Statului din **Timișoara**, se publică concurs cu o durată de 30 zile, dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Reflectanții la acest post vor avea să-și prezinte, în original sau cel puțin în copii autenticate la notar public, în termenul dat, documentele personale, de studiu și de serviciu, rămânând ca cel ce va fi aplicat să beneficieze de leafă dela stat, în condițiile potrivite studiilor sale și normelor de salarizare dela stat.

Arad, 17/30 Iunie 1923.

Consistorul ort. român din Arad:

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa II. din **Cutina**, protopresbiteratul Belințului, devenită vacantă în urma abdicării parohului Emil Păcurariu, se escrie

concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Beneficiul împreună cu acest post este:

1. Folosirea sesiunii parohiale, în extenziune de 32 jugăre.

2. Intravilanul parohial, în extenziune de un jugăr.

3. Stolele legale.

4. Intregirea dotației dela stat, conform pregătirei.

Casă parohiale de prezent nu este, dar comuna se îngrijește de locuință până la eventuala zidire a casei parohiale, dar chiria o plătește preotul ales. Alesul are să predice cel puțin tot a doua săptămână să provadă catihizația la școala noastră fără altă remunerație. Parohia e de clasa II., deci dela reflectanți se recere cualificația pentru parohii de clasa a II-a. Alesul va avea să plătiască toate contribuțiile publice și ecvivalentul după beneficiul său.

Reflectanții au să-și trimită concursurile lor, adreseate comitetului parohial, în termenul concursual, Prea Onoratului Oficiu protopresbiteral ortodox român din Belinț, și să se prezenteze, — cu prealabila învoire a protopresbiterului concernent, — într'o sârbătoarea, sau într'o Duminecă în sf. biserică din Cutina, spre a-și arăta dexteritatea în rituale, cântare și oratorie.

Reflectanții din altă dieceză au să producă act despre consensul P. S. Sale, a D-lui Episcop diecezan.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopb.

—□—

2—3

In atențiunea comunelor și satelor!

Nainte de a repara orologiul de turn, să vă adresați cu încredere la noi, unicii orologieri în Arad, care au atelier mehanic aranjat cu uneltele necesare pentru **repararea orloagelor de turn**, având o lungă praxă pe acest teren. Firma noastră sustă dela anul 1887. Pentru lucrările făcute luăm cea mare garanție. Muncă exactă și specială.

Cu stimă

Francisc Ascher & Comp
orologieri și mehanici.

Arad, Str. Eminescu No. 30.

5—10

Redactor responsabil: **ȘMION ȘTANA** asesor consistorial
Censurat: **Censura presei.**